

6. Хартія прав сім'ї від 22 жовтня 1983 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://translate.google.com.ua/translate?hl=ru&langpair=en%7Cru&u=http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/family/documents/rc_pcfamily_doc_19831022_family-rights_en.html.

7. Цебенко, С.Б. Сучасні православні уявлення про право людини народитися у природний спосіб як складова змісту права на життя (у світлі міжнародних стандартів) / С.Б. Цебенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород: Гельветика, 2015. – Випуск 32. – Том 1. – С. 83-87.

8. Чистякова Ю. В. Правова знакова конструкція «право на життя» в різних правових системах / Ю.В. Чистякова // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – С. 537-544.

9. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) / Вступительная статья Е.А. Суханов. – М.: СПАРК, 1995. – 556 с.

Цимбалюк М.

*студент I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Кравчук В.М.*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ І ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

У сучасний період Україна переживає кризу в політичному житті, недостатня освіченість і мала згуртованість заважають суспільству активно приймати участь у громадському і політичному житті держави. Щоб знайти важелі управління владними органами, вважаємо за потрібне в першу чергу стимулювати розвиток громадянського суспільства. Основою громадянського суспільства є громадські об'єднання, тому дослідження особливостей їх правового регулювання і функціонування є актуальними. За допомогою організованих груп громадян суспільство зможе налагодити ефективну співпрацю із державою.

Проблеми, пов'язані з організацією і діяльністю громадських об'єднань та їх значенням у розвитку громадянського суспільства, з різних аспектів досліджували Додіна Є.Є., Кравчук В.М., Менджул М.В., Хуснутдінов О.Я. та інші, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Й зокрема, в юридичній літературі висвітлюється чимало різних думок і концепцій щодо взаємодії держави і громадських організацій. З часом з'являються нові ідеї, підтверджуються та вдосконалюються існуючі. Однак, постійні реформи і зміни, у нескінченному процесі яких перебуває наше суспільство, актуалізують необхідність перегляду і оцінки наявних підходів до взаємодії громадських об'єднань і держави в умовах формування громадянського суспільства. Отож, метою даної публікації є дослідження форм взаємодії громадських об'єднань і держави, аналіз можливих напрямків посилення ефективності їх співпраці на благо суспільства.

Висвітлення теми вважаємо за доцільне розпочати із з'ясування сутності громадського об'єднання. Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року, громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [1].

Значну роль громадські об'єднання покликані відігравати у підтримці чи опозиції системи влади у державі, децентралізації управління, участі у ньому якнайширших прошарків населення, підвищення життєдіяльності суспільства. З іншого боку, вони захищають своїх членів від надмірного втручання у їх життя державних органів та посадових осіб, допомагають їм вирішувати власні завдання і потреби [3, с. 87].

Як зазначає В.М. Кравчук, основним призначенням громадських організацій у суспільстві, зокрема громадянському, є агрегування і артикуляція інтересів, тобто саме в громадських організаціях відбувається узгодження безлічі різноманітних особистих інтересів та вимог громадян і соціальних груп, далі ці абстрактні і нечіткі погляди та думки оформлюються у цілком конкретні потреби і вимоги, на основі яких виробляється загальноновизнана мета діяльності організацій [3, с. 87]. Так, формуються програмні документи організацій, кожен учасник висловлює свої вимоги, побажання, бачення, їх систематизують і впорядковують, а потім можна вимагати від держави дієвих рішень щодо висунутих проблем. Команда набагато ефективніше вирішить ці питання, ніж одна людина. Будь-яке об'єднання зацікавлене в ефективному державному апараті для вирішення своїх запитів і завдань.

Попри те, що законодавство регламентує і закріплює можливість громадян об'єднуватися, аналіз суспільно-політичної ситуації показує, що для суспільства сьогодні характерним є загальне відчуження громадян від влади. Немає ще сталої думки про те, що громадяни своїми силами можуть змінювати соціальні процеси і таким чином впливати на суспільство і державу [3, с. 76]. Навіть після двох революцій в країні, на яких спостерігався сплеск громадської активності, люди все більше зневірюються і перестають об'єднуватися та боротися, втрачають відчуття відповідальності за те, в якій державі живуть.

Цілком очевидна сьогодні необхідність дієвих громадських об'єднань, які б організували та заохотили громадян до активної і реальної участі в процесах управління громадськими справами та поліпшення свого життя. Через громадські об'єднання громадяни допомагають суспільству нормально функціонувати і розвиватися; завдяки цим об'єднанням громадяни мають можливість висловлювати і відстоювати свою власну позицію щодо керівництва й управління в державі, що сприяє вихованню громадської відповідальності [3, с. 76]. Тобто громадські об'єднання є інструментом прямого впливу на владу, саме так громадяни можуть взяти відповідальність на себе і впливати на суспільство.

Останнім часом у суспільній практиці непоодинокими є випадки, коли громадськість збурюється і блокує роботу державних органів (інколи й не з власної ініціативи), тим самим заважає їх нормальному функціонуванню, ефективній роботі. Очевидним стає, що більш доцільно, замість цього,

налагодити співпрацю, зокрема й через громадські об'єднання, мирно і гідно дійти консенсусу і вирішити з державою всі спірні питання.

У той же час, слід відзначити, що хоч держава де-юре закріплює право кожної людини на створення і діяльність у складі громадських об'єднань, але де-факто часто сама ж гальмує ці процеси, не враховує громадської думки, не йде на співпрацю, не дає реально діяти громадянському суспільству.

Державним діячам, на жаль, на наш погляд, бракує усвідомлення, що громадські організації для держави є головною сполучною ланкою з суспільством, так би мовити артерією взаємозв'язку, тому що через посередницьку участь громадських організацій держава може результативно й ефективно розв'язувати різного роду проблеми усіх соціальних груп, що стане альтернативою патерналістської політики, яка все ще продовжує домінувати та посилює бюрократичні засади функціонування держави [3, с.92]; також через громадські організації держава оприлюднює свої інтереси та позиції.

Загалом, головними засадами взаємодії держави і громадських об'єднань є: співпраця; взаємодопомога; координація; керівництво; нагляд; визначення меж правового простору.

У теорії держави і права виділяють три типи взаємодії держави і громадських об'єднань:

Перший і досить поширений тип стосунків громадських об'єднань з державними установами як місцевого, так і національного рівня, характеризується певною взаємною зацікавленістю. Тобто, громадське об'єднання забезпечує громадську підтримку певним діям держави в обмін на пільги для своїх членів. Державні рішення, що приймаються всупереч інтересам такого об'єднання, можуть наштовхнутися на відкритий опір з його боку.

Другим типом відносин є модель, що використовується на пострадянському просторі для створення владою «офіційних», конструктивних політичних партій, рухів і профспілок за допомогою так званого адміністративного ресурсу. Їх визначальною рисою є контрольованість з боку влади та підпорядкованість діяльності потребам державної політики.

Третій тип, що, будемо сподіватися, поступово розвивається, – це, так званий, «цивілізований» тип відносин громадських об'єднань з державними установами. Співробітництво або опозиція, консультування або навіть протистояння відбуваються відкрито й виключно в межах правового поля держави [2, с. 154].

Одразу зрозуміло який тип до чого призводить і яку демократію він гарантує. Нам час змінювати свою модель відносин з «другої» на «третю», якщо ми прагнемо мати справді громадянське суспільство з дієвими, сильними громадськими об'єднаннями, що представлятимуть наші інтереси. Час усвідомити, що хаотичні, епізодичні, сумбурні, безладні і нераціональні заворушення (навіть масові, як «майдан»), не можуть забезпечити взаємний зв'язок і конструктивний діалог суспільства і держави. Співпраця повинна бути системною і постійною, що можна досягти лише через діяльність громадських об'єднань.

Потрібно підкреслити, що держава не є для нас ворогом, натомість виступає інструментом для вирішення спільних проблем. Важливо, щоб держава здійснювала владу в інтересах більшості своїх громадян, і доводити

до її відома ці інтереси можна не лише через представницькі (виборні) органи, які обираються на певний строк, але й через громадські об'єднання на постійній основі.

Ще одна проблема у взаємодії держави і громадських об'єднань криється в тому, що кількість громадських об'єднань чимдалі зростає, розширюється спектр їхніх напрямків діяльності, але, на жаль, кількість не дуже швидко переходить у якість. Є окремі випадки, коли громадські об'єднання створюються задля вирішення особистих інтересів чи для комерційної діяльності. Це все не сприяє побудові громадянського суспільства в Україні, але є підставою зробити серйозні висновки.

Підсумовуючи вищевказане, слід підкреслити, що в Україні дійсно майже немає фактів співробітництва і взаємодії державних органів з громадськими об'єднаннями. Частіше всього абсолютно все контролювано з боку влади. Навіть громадські ради при державних органах, як правило, керовані, немов на «повідку» в держави. Потрібно змінювати методи, типи відносин, сприймати і використовувати досвід інших держав у цій сфері. Також треба, щоб люди активізувались у громадській діяльності, групувались та об'єднувались, захищали свої інтереси у державних установах, домагалися вирішення своїх питань. Плідна співпраця громадських об'єднань і держави є запорукою успіху ефективної взаємодії громадянського суспільства і правової держави.

Список використаних джерел

1. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
2. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.В. Кравчук. – Вид. 3-є, переробл. й доповн. – Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. – 608 с.
3. Кравчук В.М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти): Монографія/ В.М. Кравчук. – Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2011. – 260 с.